

Izhaja mesečno. — Celoletna naročnina s prilogo »Prosvetni oder« znaša 20 din. — Naroča se: Prosvetna zveza v Ljubljani, Miklošičeva cesta 7.

STEV. 4.

APRIL

LETO XX.

Dušni pastir in katoliška društva

Prosvetna zveza je hvaležna škofijski sinodi, da je zavzela jasno in določno stališče, katerega naj zavzema dušni pastir v naših kat. prosvetnih društvih. Ker se včasih društveni odbori ne zavedajo, kakšno nalogo ima duhovnik v prosvetnem društvu, zato v celoti ponatiskujemo odločbe škofijske sinode iz leta 1940, ki so izšle v Pastoralni inštrukciji za ljubljansko škofijo v Ljubljani 1940 v založbi škofijskega ordinariata na str. 194. pod točko 9.

9. Dušni pastir in katoliška društva

Ko smo si doslej ogledali organizacije Katoliške akcije in v njih položaj cerkvenih asistentov ter verska društva in položaj njihovih duhovnih voditeljev, nam preostanejo še katoliška društva.

Zgoraj smo rekli, da so katoliška društva tista necerkvena društva, ki skušajo svoje namene dosegati v skladu z načeli katoliške vere in jih Cerkev vernikom priporoča. Če Cerkev kako društvo priporoči, ga pač zato, ker sodi, da je vernikom koristno v verskem in нравnem ozirih. Iz tega pa sledi, da dušni pastir nasproti katoliškemu društvu ne more biti tako indiferenten, kakor more biti na primer nasproti svetnim društvom, ki niso od Cerkve ne priporočena ne obsojena.

V ljubljanski škofiji je dosti katoliških društev. Zato je umevno, da moramo najprej določiti, kakšen pomen ima dušni pastir nasproti tem društvom, potem pa bo sledilo nekaj pripomb o posameznih katoliških društvih.

A.

1. Dušni pastir ne more pustiti v nemar katoliških društev v župniji. Če jih cerkvena oblast priporoča, jih mora tudi on. Zelo napačno ravna torej tisti dušni pastir, ki se za katoliška društva v župniji ne meni, ki jih ne mara, čeprav so po splošni sodbi koristna, ali ki jim celo naravnost nasprotuje. Tretja Jegličeva sinoda (1924) je duhovnikom naročala, naj delujejo v katoliških društvih (stran 122). Ta sinodna inštrukcija opozarja dušne pastirje, da spada skrb za katoliška društva med dolžnosti dušnega pastirja.

2. Dušni pastirji so se večkrat pritoževali, da je bilo življenje tega ali onega društva, ki je veljalo za katoliško, takšno, da je bilo vernikom bolj v škodo kot v korist. Da ne bo zgledevanja in zgražanja, je potrebna jasnost glede tega, kaj je katoliško društvo. Društvo je katoliško, smo rekli, ker ga Cerkev priporoča. Cerkev ga priporoča, ker upa, da bo društvo delovalo po katoliških načelih.

Če torej kako društvo ne daje več garancij, da bo delovalo, kot se za katoličane spodobi, ali če bi društvo postalo za katoliško skupnost škodljivo, da Cerkev ne more več priporočati, čeprav ga prej je. Zato bo društvo prenehalo biti katoliško. Sodba o tem pa gre škofu. Dušni pastir, ki opazi v društvu pojave, ki se ne skladajo s katoliškim značajem društva, naj stvar sporoči škofijskemu ordinariatu.

3. V duhu papeške okrožnice o krščanski vzgoji z dne 31. dec. 1929 morajo biti dijaška (srednješolska, akademska, počitniška) in mladinska vzgojna društva, ki hočejo biti katoliška in nositi katoliško ime, v organizaciji, vzgoji in delavnosti ločena po spolih.

4. Prosvetno, vzgojno ali mladinsko društvo, ki hoče biti katoliško, mora imeti duhovnika za duhovnega svetovalca. Imenuje ga cerkvena oblast. Imenovanje se more izvršiti že s podelitvijo dušnopastirske službe ali pa posebej. Tako se s tem župniki imenujejo za duhovne svetovalce pri krajevnih prosvetnih, vzgojnih in mladinskih društvih v župniji. Župnik more poveriti to funkcijo kaplanu. Duhovne svetovalce pri centralah katoliških društev imenuje škofijski ordinariat.

5. Duhovni svetovalec ni član društva ne njegov odbornik; tudi ni njegov voditelj (kot je na primer pri verskem društvu; njegov položaj se tudi razlikuje od položaja cerkvenega asistenta v organizacijah Katoliške akcije). Duhovni svetovalec v katoliškem društvu tudi nima le vloge strokovnjaka svetovalca, čigar svet društvo sprejme ali pa ne.

Duhovni svetovalec v katoliškem društvu je zastopnik Cerkve v društvu in odloča v stvareh, ki se tičejo vere, pravnosti in cerkvene discipline. Cerkvena oblast, smo rekli, katoliško društvo vernikom priporoča, duhovni svetovalec pa je cerkveni oblasti porok, da je društvo res takšno, da je vredno priporočila.

V organizacijske stvari in v društveno delovanje, kolikor ne gre na-

ravnost ali posredno za vprašanja, ki se tičejo vere, pravnosti ali cerkvene discipline, se duhovni svetovalec kot tak ne sme vtikati.

Duhovni svetovalec ima pravico udeleževati se odborovih sej, društvenih sestankov in občnih zborov, zato ga je treba ob pravem času povabiti.

V društvenem odboru duhovni svetovalec ne glasuje; v stvareh pa, ki zadevajo vero, pravnost ali cerkveno disciplino, sam odločuje.

Če bi občni zbor, odbor ali kak funkcionar društva izdal mimo duhovnega svetovalca kakšen sklep ali odlok, ki bi se tikal vere, pravnosti ali cerkvene discipline, ima duhovni svetovalec pravico izreči veto in se mora sklep ali odlok takoj umakniti.

Katoliško društvo naj duhovnega svetovalca spoštuje in rado sprejema njegove odločbe in navodila v verskih in pravnih stvareh.

Če društvo sodi, da je duhovni svetovalec prestopil meje svoje upravičenosti, naj se pritoži na škofijski ordinariat.

6. Duhovni svetovalec vodi versko-nravno vzgojo v smislu društvenih pravil. Ker morejo pokvarjeni člani na ostale v versko-nravnem oziru tudi kvarno vplivati, ima duhovni svetovalec pravico in dolžnost zahtevati, da se versko indiferentne ali npravno pokvarjene osebe ne sprejmejo v katoliško društvo, oziroma, da se iz njega takoj izključijo, kakršni koli oziri v tej stvari niso na mestu, zlasti če gre za mladinsko društvo.

7. Duhovni svetovalec naj skrbno pazi, da ne bo prestopal svoje upravičenosti. S člani društva naj postopa prijazno; zanima naj se zanje in naj jim pomaga, kjer more. Za svoje društvo naj zastavi svojo besedo, kjer je potrebno.

8. Dušni pastir naj brez nujne potrebe ne sprejme odborniškega mesta v katoliškem društvu; raje naj se ponudi, da bo kakega člana uvajal v odborniško funkcijo.

Če pa kdaj dušni pastir sprejme odborniško mesto v katoliškem društvu, naj dobro razlikuje med funk-

cijo duhovnega svetovalca in odbor-
niškim mestom, zlasti še, če upravlja
sam oboje.

9. Katoliška prosvetna, vzgojna, do-
brodelna in športna društva in usta-
nove s katoliško versko-nravno vzgo-
jo naj pristopijo h Katoliški akciji kot
pomozne sile; prav tako tudi stro-
kovne organizacije, ki poleg sindi-
kalne dejavnosti vrše tudi versko
vzgojo in kulturni ali socialni apo-
stolat (čl. 19. pravil Katoliške akcije
v Sloveniji).

Med katoliškimi društvi na eni stra-
ni in med lastnimi organizacijami Ka-
toliške akcije na drugi strani mora
vladati, kakor smo rekli že pri ver-

skih društvih, po popeževih besedah
»srčna vzajemnost, sporejenost in pa
medsebojna sporazumnost«. Katoliško
društvo, ki pristopi h Katoliški ak-
ciji, prevzame naloge, našteje v členu
261. Zak. lj. šk., ohrani pa potrebno
avtonomijo.

10. Katoliška društva ne smejo ne
naravnost ne posredno ovirati lastnih
organizacij Katoliške akcije. Zavedati
se morajo, da je tudi njim zagotov-
ljen lepši razvoj le tedaj, če se bodo
lastne organizacije Katoliške akcije
dobro razvile. Če bi kakšno katoliško
društvo oviralo Katoliško akcijo, bi
s tem škodovalo katoliški skupnosti
in sebi.

Proslava desetletnice Prosvetnega društva v Belgradu 19. marca 1941

Na Jožefovo, 19. marca, so belgraj-
ski katoliški Slovenci slovesno pro-
slavili desetletnico obstoja Prosvet-
nega društva v Belgradu. Prireditve
je bila v veliki dvorani Ruskega doma
v Kraljice Natalije ulici ter je v
vsakem pogledu dobro izpadla. Saj je
pa društvo zanjo tudi organiziralo
vse svoje moči, da je lahko pokazalo,
kaj in koliko zmore v skromnih raz-
merah, v katerih deluje in živi. Član-
stvo se je redno udeleževalo pevskih
vaj ter je večer za večerom skupno s
sedanjim predsednikom g. senatorjem
Smodejem prebilo v društvenih
prostorih, kjer se je pevovodja g. Ja-
nežič neumorno trudil, da postavi
določene točke dovršeno na oder.

Prireditve sama je bila zelo dobro
obiskana. V Ruskem domu se je po
daljšem času zopet enkrat zbrala pe-
stra slovenska družina v Belgradu ter
je napolnila dvorano do zadnjega ko-
tička. Nekaj minut pred pričetkom
prireditve so začeli prihajati člani
kraljevske vlade, ki jih je sprejemal
prosvetni minister g. dr. Krek. S
svojim obiskom so belgrajske prosvet-
tarje počastili g. predsednik dr. Ku-
lovec, gradbeni minister g. Danilo
Vulović ter minister za telesno

vzgojo ljudstva g. Dušan Pantič.
Ko sta se slovenska ministra g. pred-
sednik dr. Kulovec in prosvetni mini-
ster g. dr. Krek pojavila v dvorani, ju
je občinstvo pristrčno pozdravilo kot
svoja stara znanca, prijatelja in do-
brotnika. Prav tako sta bila deležna
toplilih ovacij ostala gg. ministra, ki
se prav tako zanimata za delovanje
našega društva v Belgradu, nadalje
prevzvišeni g. nadškof dr. Ujčič, ki
prav tako vedno kaže za delovanje
Prosvetnega društva največje razu-
mevanje ter prihiti med članstvo, kad-
dar koli mu le dopušča skromno od-
merjeni čas, ter tudi drugače podpira
društvo v njegovem delovanju.

Akademijo je začel orkester kra-
ljeve garde z uverturo »Slovenski
svet«, nakar je povzel besedo društveni
predsednik g. senator Smodej,
ki je krepko stopil pred zbrano ob-
činstvo v slovenski narodni noši, ki
so jo nosili vsi člani moškega in me-
šanega zbora.

Po državni himni, ki jo je zaigral
orkester kraljeve garde, in navduše-
nih manifestacijah kralju, knezu na-
mestniku in kraljevskemu domu, se
je razvijal ostali del programa. Dru-
štveni moški zbor je ob spremljavi

orkestra kr. garde dovršeno podal Adamičevo »Zdravico« ter »Gorenjce« iz Foersterjeve opere »Gorenjski slavček«, nakar je sledila zborna recitacija odlomka Župančičeve »Dume«, ki so jo prav lepo izvedli akademiki, društveni mešani zbor pa je zapel Lajovčeve »Pastirčke« in Nedvedovo »Nazaj v planinski raj«, čemur so sledili slovanski plesi. Balet iz tukajšnje opere je v srbskih in hrvaških narodnih nošah podal srbsko in hrvatsko narodno kolo, medtem, ko so slovenski akademiki v slovenskih narodnih nošah skupno prikazali lep prizor iz slovenske vasi: godce s harmoniko, klarinetom in basom ter veselo slovensko kmečko družbo. Za lepo izveden prizor so bili akademiki deležni dolgotrajnega odobravanja, kakor tudi člani moškega in mešanega pevskega zbora,

ki so pod spretno taktirko g. Janežiča dovršeno odpeli vse pesmi. Nastop obeh pevskih zborov v slovenskih narodnih nošah z društvenim predsednikom g. Smodejem na čelu, je napravil na vse najlepši vtis.

Po kratkem odmoru je zopet odigral orkester kraljeve garde nekaj točk, nato je pa društveni mešani zbor s spremljevanjem orkestra kraljeve garde občuteno odpel Foersterjevo »Ave Marija«.

S to proslavo desetletnice svojega obstoja je Prosvetno društvo v Belgradu znova pokazalo, da živi, deluje in hoče delovati še bolj ter zasluži za svoj trud in prizadevanje polno priznanje, katero v polni meri priznava tudi Prosvetna zveza v Ljubljani, ki kliče ob 10 letnici: Bog naj blagoslovi to lepo prosvetno delo v prid našemu narodu in Jugoslaviji!

Knjižnica

Dr. Jeraj: Korporacijski red in družabna reforma v Jugoslaviji

V tisku in založbi Tiskarne sv. Cirila v Mariboru je izšlo najnovejše delo plodovitega mariborskega znanstvenega pisatelja, bogoslovnega profesorja dr. J. Jeraja z naslovom: Korporacijski red in družabna reforma Jugoslavije. Pisec je 80 strani obsegajočo knjižico posvetil »velikemu državniku, kulturnemu stvaritelju in socialnemu delavcu« dr. A. Korošcu.

V prvem poglavju svoje knjige nas dr. Jeraj seznanja s pojmom stanu in razreda, potem pa načinja »prerušanja reforme družbe ter navaja »recepte«, po katerih skušajo v najnovejšem času državno življenje speljati v boljše tire ter preide nato na korporacije in nam jasno in pregledno poda njihove osnove, delokroge, zgradbo in socialne ter gospodarske funkcije. Zanimiv je opis korporacijskih sistemov, kakor so jih uvedli v Italiji, Nemčiji, Portugalski in v bivši Avstriji, s katerimi hkrati podaja njihove medsebojne razlike in momente, ki jih zблиžujejo ali pa odda-

ljujejo od papeževe zamisli korporacij v okrožnici Quadragesimo anno. V dveh poglavjih govori pisec o korporacijskem sistemu v Jugoslaviji, pri katerem upošteva jugoslovanske gospodarske, narodnostne in duhovne posebnosti. Posebno poglavje je posvečeno tudi stanovski vzgoji in izobrazbi v korporacijski družbi.

O korporacijah, njih ideji in organizaciji vlada še premnogo napačnih naziranj. Zato je bila dr. Jerajeva knjižica potrebna in zasluži, da seže čimvečji krog čitateljev po njej.

Marko Kranjc: Junaki naroda in domovine

Založila Družba sv. Mohorja v Celju.

Na podlagi zgodb iz svetih knjig Stare zaveze je priredil M. Kranjc lepo knjigo najpomembnejših junakov, voditeljev izraelskega naroda, ki so bili pripravljene žrtvovati vse, tudi svoje življenje, za svoj narod in domovino. Če kedaj, potem potrebuje naš čas takih zgledov dejavne in požrtvovalne ljubezni, da se naša mladina navzame onega ognja, ki je ju-

naške Makabejce vžgal, da so se bodrili med seboj: Umrimo srčno za svoje brate! Zaradi lepe vsebine in zaradi časovne potrebe nujno svetujemo, da naroči vsaka knjižnica takoj en izvod te knjige. Pripomnimo, da ima Prosvetna zveza za predavanja po tej knjigi lepo serijo diapozitivov ali skioptičnih slik, ki predavanje zelo pojasnjujejo.

Joža Vovk: Zaplankarji

Naš znani pesnik in mladinski pisatelj Joža Vovk se nam je predstavil prvič z zbranim delom čisto humorističnega značaja, z »Zaplankarji«. Delo bo v naši slovenski književnosti zavzemalo vsekakor vidnejše mesto in spriču borne izbire humoristične

literature ne moremo iti mimo njega. Po Zaplankarjih sodeč se bo Vovk uvrstil za Murnikom (Matajev Matija, Na male kavke dan) in za Milčinskijem (Ribničani, Butaleci in dr.), kot eden naših prvih humoristov. Sicer poznamo Vovka kot mladinskega pesnika поближе, poglavje zase so pa Zaplankarji. Na 115 straneh je v osmih humoreskah orisal in naslikal žitje in bitje drugih Butalcev in smelo trdim, vsaj tako uspešno, kot Milčinski svoje Butalce.

Knjigo je bogato ilustriral slikar H. Smrekar. Knjigo najtopleje priporočamo vsem našim knjižnicam, da si jo takoj nabavijo, saj je primerno in zabavno čtivo za vse. Velja 35 Din. Naroča se pri pisatelju: Č. g. Joža Vovk, kaplan, Kranj.

Socialna šola v Kranju

Med našimi ljudmi vlada pogosto velika nepoučenost v socialnih vprašanjih! Vsa naša javnost je bolj ali manj prepojena deloma z liberalnimi nazori, deloma pa tudi že zastrupljena po marksističnih zablodah. Posebno komunizem je danes tako ofenziven, da potom ustne in tiskane propagande že močno vpliva na mišljenje množic. Komunistično izrazoslovje je nekaterim prešlo že kar v navado, čeprav še niso prepričani komunisti.

Katoličani se pa za katoliška socialna načela premalo zanimamo. Naravnost sramotno za nas je, da celo katoliški izobraženci včasih nimajo pojma o tem, katere socialne smerice je izdala Cerkev po Leonu XIII. in Piju XI. Vsak katoliški delavec in posebno še vsak katoliški izobraženeec bi moral predelati vsaj socialno okrožnico papeža Pija XI. »Quadragesimo anno« ne samo enkrat, ampak večkrat! Za vsakega katoličana je sramotno, če te okrožnice morda sploh prebral ni. Niso redki katoličani, ki dobro vedo, kakšen je gospodarski sestav liberalizma, ki poznajo socialna načela komunizma, kako pa naj bi bila urejena človeška družba po

krščanskih načelih, pa nimajo pojma. Kako se celo ljudje, ki žele biti katoliki, prepojeni s tujimi socialnimi ideologijami, je najboljši dokaz med nami tako imenovano »krščansko socialistično« gibanje, ali vse borbe okrog Jugoslovanske strokovne zveze. Kljub izrecni in odločni izjavi papeža Pija XI. da med krščanstvom in socializmom ni kompromisa, še danes šarijo med nami ljudje s tako imenovanim »krščansko socialističnim nazorom«. Tako daleč je prodrlo zastrupljenje s socialističnimi zmotami, da so nekateri »krščansko socialistični« krogi zavzemali naravnost nasprotno stališče proti papeževi okrožnici »Quadragesimo anno«.

Ko je neki srbski vseučiliški profesor bral socialno okrožnico »Quadragesimo anno«, se je izjavil pred svojimi tovariši: »Glejte, kako moderen je papež v svojih socialnih nazorih«. Dotični profesor pa ni bil ne veren in ne katoličan. Čudno je, da včasih nekatoličani znajo bolj ceniti katoliške socialne nazore, kakor nekateri katoličani sami...

Za katoličane je nujno potrebno, da se v današnjih časih bolj sezna-

nijo s krščanskimi socialnimi načeli. Zaradi tega bo pod okriljem Prosvetnega društva v Kranju neke vrste socialna šola. Do sedaj so bila ob četrtkih prosvetna predavanja. Ta predavanja so služila nekako splošni izobrazbi. V četrtek 15. marca pa se je začela redna serija socialnih predavanj, ki naj bi tvorila nekako social-

no šolo ali nekak socialni tečaj. Ta predavanja so mišljena kot resno šolanje v socialnem vprašanju. Po vsakem predavanju sledi tudi razgovor. Poslušalci stavljaajo vprašanja o predmetu in zahtevajo pojasnila o nejasnih točkah. Razgovor prinese največ živahnosti in razbistri pojme.

Društveni obzornik

Praznik sv. Jožefa

Prelep je bil letošnji praznik moškega vzornika sv. Jožefa. Po vsej naši širni domovini so se zbrali slovenski fantje in slovenska dekleta — člani Fantovskih odsekov in članice Dekliških krožkov — v cerkvah k jutranji ali dopoldanski službi božji, med katero so sprejeli sv. obhajilo. Ganljivi so bili prizori, ko so vrste za vrsto v duhovni zbranosti sprejemale tistega, ki vodi ladjico našega življenja skozi valove sedanjih dni. Njemu je naša mladina zaupala sebe in svoj narod.

Popoldne ali zvečer pa so bile po vseh naših prosvetnih domovih akademije Fantovskih odsekov in Dekliških krožkov. Na vseh akademijah je bil priložnostni govor, sledile so pa telovadne točke članov na bradlji in drogu, naraščaj je dobro izvajal letošnje sezonske vaje, članice so povsod odlično podale vaje s kiji itd., mladeci so ljubko prikazali svojo telovadno uro, mladenke, ponekod v kmečkih oblekah, pa so rajale in pele. Po mnogih domovih so ob tej priložnosti uprizorili tudi primerne kratke igre ali prizore in pa domovinske alegorične slike. Na akademijah je ponekod nastopil tudi šolski in predšolski naraščaj. Na vseh akademijah pa so navdušeno zapeli ponosno fantovsko himno in pa Hej, Slovenci! Akademije so bile povsod prav dobro obiskane. Poleg številnega občinstva so se jih udeležili tudi zastopniki državnih in vojaških oblasti ter raznih organizacij.

O lepo uspelih akademijah smo prejeli obširna poročila, ki jih pa za-

radi pomanjkanja prostora ne moremo objaviti, iz naslednjih krajev: Radovljica, Ptuj, Gorje pri Bledu, Brdo-Lukovica, Ljutomer, Martijanec, Škofja Loka, Sv. Jurij pod Kumom, Bohinjska Bistrica, Koroška Bela, Sv. Marko niže Ptuja.

Gorje pri Bledu

Društveni praznik in blagoslovitev nove zastave. Kat. bralno društvo v Gorjah je praznovalo praznik sv. Jožefa, svojega patrona prav veličastno. Ta dan je bila tudi blagoslovljena nova društvena zastava. Vse članstvo, FO in DK ter narodne noše, katerih je bilo prav lepo število, je šlo v skupnem sprevedu k sveti maši. Pred sveto mašo je opravil blagoslovitev zastave duhovni vodja g. kaplan Močnik. Zvečer pa je bila v Gorjanskem domu v nabito polni dvorani slavnostna akademija, ki je prav lepo uspela. Ob zaključku je g. duhovni vodja podal v klenem govoru svojo zgodovino že 62 letnega delovanja društva. Ni čuda, da se je v tem dolgem delovanju in boju ohranila prva društvena zastava, katera nosi na slovenskem polju sliko sv. Jožefa in letnico 1879, zato je društvo nabavilo s pomočjo svojih članov in prijateljev novo, katero so po načrtih arh. Pengova izdelale šolske sestre v Ljubljani. Kakor se Kat. bralno društvo v Gorjah lahko ponaša, da je eno najstarejših prosvetnih društev v Sloveniji (samo Blaž Potočnikova čitalnica v Št. Vidu je starejša), tako se bo tudi sedaj lahko ponašalo, da ima eno najlepših zastav, katera nosi na eni strani sliko zavetnika društva

sv. Jožefa, na drugi strani pa slovanska apostola sv. Cirila in Metoda, okrašena z narodnimi barvami in motivi. Tudi naštavek, ki nosi v sebi simbole katoliške prosvete, t. j. križ in knjigo, je umetniški izdelek, katerega je izvršil g. Žmuc po načrtih arh. g. Pengova. Društvu želimo obilno božjega blagoslova za nadaljnje delo pri izobrazbi naroda po katoliških načelih.

Jesenice

Društveni praznik je slovesno proslavilo članstvo Katoliške prosvete na Jesenicah. Zjutraj se je pred Krekovim domom sestavil spreved, na čelu je bila društvena zastava, nato se je uvrstila godba in posamezne enote s svojimi prapori. Sv. mašo in cerkveni govor je imel odsekovni duhovni vodja g. kaplan Pogorelec, godba pa je igrala mašne pesmi. Ko je spreved krenil nazaj v dom, je bila v dvorani kratka proslava, na kateri je duhovni svetnik g. Kastelic v jedrnatih besedah poudaril, kako naj bo in v čem naj bi bil članstvu prosvete vzgled sv. Jožef. Ob 11 dopoldne pa je priredil društveni godbeni odsek pred domom promenadni koncert. Številni poslušalci so z odobravanjem nagradili izvrstne godbenike. Želja vseh je, da nam pripravi godba še večkrat slične glasbene užitke.

Stara Cerkev pri Kočevju

Prosvetno društvo v Stari Cerkvi je priredilo proslavo materinskega dne že v nedeljo 23. marca ob 3 popoldne. Spored je bil zelo bogat in pester. Nastopil je pevski zbor, dekleta s simboličnimi vajami in naši najmlajši, ki so pokazali s petjem in igrico ljubezen do naših slovenskih mater.

Brezoviča

Naše prosvetno društvo je gostovalo 16. marca v preserski prosvetni dvorani. Uprizorilo je Finžgarjevo dramo v 3 dejanjih »Razvalina življenja«. Igra je žela veliko uspeha in tudi igralcem poklanjamo veliko pohvalo.

Žužemberk

Prosvetno društvo je uprizorilo v nedeljo 30. marca v cerkveni dvorani misterij »Mrtvaški ples«. Predstava je lepo uspela.

Bohinjska Bistrica

Prosvetno društvo je uprizorilo dne 25. marca ob 3 popoldne igro »Triglavska roža«. Igra je bila predvsem namenjena našim materam. Nastopili so naši malčki.

Prečna

Proslava materinskega dneva je v Prečni vsako leto dogodek splošnega, veselega zanimanja. Prosvetni dom je še posebno ta dan poln naših mater in tistih, ki imajo matere radi in jih hočejo zato na izreden način počastiti in razveseliti. Letos so našo mladino pripravile gospe in gospodične učiteljice, kaplan, Dekliški krožek in FO. Zlasti ga, učiteljica Gradišerjeva je nosila glavno breme, da je naučila otroke lepega petja, ljubkih in poučnih iger. Spored je bil precej obširen; prav vse točke so bile zelo lepo podane, navdušenje je rastle bolj in bolj. Naše matere so se prepričale, da jih imamo res radi, jih upošteveno in smo jim hvaležni. Zadovoljnih obrazov in veselje lic so se matere razšle, ker so videle, da katoliško učiteljstvo in katoliške organizacije lepo spopolnjujejo vzgojo njihovih otrok v verskem in narodnem duhu.

Kranj

Naše agilno prosvetno društvo je v letošnjem letu uprizorilo že 12 uspešnih predstav. »Divji lovec« je šel trikrat čez oder, »Sneguljčica« šestkrat in »Mežnarjeva Lizika« trikrat. V soboto in v nedeljo pa sta bili že 13. in 14. predstava. To pot je bila na sporedu igra »Božji človek«.

Brdo

Na praznik sv. Jožefa je naš Fantovski odsek in Dekliški krožek priredil krasno uspelo telovadno akademijo, ki so se je udeležili starši in predstavniki naše oblasti. Telovadci

so nastopili z veliko gotovostjo in pokazali, da imajo za seboj že dolgo in dobro šolo. Ganljiv je bil sklepni prizor zaobljube, ko je naša mladina dala svojemu župniku slovesno besedo, da se bo držala svojih katoliških načel v bodočnosti. Take mladine smo res lahko veseli.

Litija

Zdravstveni tečaj ženskega odseka je bil tudi drugič odlično obiskan in je bila dvorana Ljudskega doma polna. Predavateljica je prav iskreno in toplo govorila o negi in skrbi dojenčkov. Tretji del tečaja je bil na splošno željo udeleženk že 26. marca ob 8 zvečer in ne šele 20. aprila, kakor je bilo že javljeno.

Radomlje

V nedeljo, dne 9. marca so gostovali v naši dvorani igralci iz Podgorja z lepo dramo »Prisega o polnoči«. Svoje vloge so igralci prav dobro rešili. Le škoda, da so imeli razmeroma slab obisk od strani občinstva.

Materinska proslava

Igralska družina Prosvetnega društva Ljubljana-mesto je uprizorila pod vodstvom svojega spretnega režiserja g. Podgorška celjskim materam in otrocičem pravljico igro

»Sneguljčica in sedem škratov«. Med velikim odmorom je s prisrčnimi besedami proslavljal žrtve naših mater g. Žabkar OT, v začetku pa je g. Zevnikar, ki je duša vsega dela ljudske prosvete, predstavil igralsko skupino celjskemu občinstvu, ki je v rekordnem številu napolnilo dvorano Ljudske posojilnice.

Nad vse ljubeck je bil nastop mulega deklamatorja Petréka, ki ma je kot 15. otroku dobre krščanske družine kumoval naš prevzvišeni vladar. Mladi igralci so se izvrstno vživeli v svoje vloge in zaslužijo vso pohvalo in priznanje. Mnogoštevilni obiskovalci prisrčne materinske proslave si žele še več podobnih prireditev.

Prosvetna zveza v Ljubljani

je založila umetniške razglednice za veliko noč in sicer po originalu slikarja Layerja. Prva slika predstavlja snemanje s Križa, druga pa polaganje v grob. Razglednice so velike umetniške vrednosti. Tako uresničuje Prosvetna zveza načrt, da popularizira našo umetnost med široke plasti naroda. Zavedni Slovenci bodo segali za veliko noč gotovo po teh razglednicah, ki jih je izdelala naša priznana Jugoslovanska tiskarna. Naročajte jih pri Prosvetni zvezi v Ljubljani, Miklošičeva cesta 7. Zahtevajte jih po vseh trafikah in trgovinah!

S. K. Ženska zveza

Poslovník

za gospodinjske tečaje Slovenske krščanske ženske zveze.

1. Voditeljica tečaja je oseba, ki jo za to določi Slovenska krščanska ženska zveza in ki opravlja ta posel po navodilih in pod nadzorstvom Zveze. Pokrovitelj tečaja je gospod župnik ali kaka druga ugledna oseba.

2. Tečaji so 10—12-tedenski. Jesenski tečaj se začne 1. oktobra, zimski 7. januarja.

3. V tečaj se sprejme 16 deklet. Kdor prosi za tečaj, mora na stroške

tečaja preskrbeti kuhinjo s štedilnikom, sobo za učilnico, sobo, ki se da kuriti, za voditeljico tečaja, šivalni stroj, drva in posodo. Posodo, namizno in kuhinjsko prineso tečajnice.

4. Tečajnice se morajo zavezati, da bodo krile potrebe živil, bodisi v blagu ali denarju. Vrednost materiala za kuho, ki ga donašajo tečajnice z doma, obračunajo z voditeljico tečaja po dnevnih cenah konce tedna.

5. Tedenska učnina za posamezno tečajnico znaša 5 Din.

6. Vsaka tečajnica položi ob vpisu

v tečaj 50 Din kavicje, ki se ji konec tečaja vrne. Če tečajnica izstopi pred sklepom tečaja, njena kavicja zapade v prid tečaju.

7. Voditeljica ima vso hrano v tečaju, tečajnice pa samo za čas pouka.

8. Tečaj se začne s sv. mašo. Pouk se vrši vsak dan, razen nedelje od 8 zjutraj do 4 popoldne. Učni predmeti so: verouk in vzgojeslovje, državno-znanstvo, lepo vedenje, zdravstvo, splošno gospodinjstvo, živiloznanstvo, mlekarstvo, spiseje, računstvo, sadjarstvo, vrtnarstvo, šivanje, krojno risanje, gospodinjsko delo, kuhanje.

9. Delo v tečaju se vrši v smislu Poslovnika in po urniku. V celoti se vrši praktični del pouka dopoldne, teoretični pa popoldne. Ker je v tečaju le ena učna moč, mora tisti, ki prosi za tečaj, skrbeti, da je vsaj ena izmed tečajnic spretna šivilja za pomoč pri tem pouku. Razdelitev dela pri šivanju in ročnem delu določa voditeljica z ozirom na enakost pouka in krajevnim razmeram primerno. Ročna dela izdelujejo tečajnice za svojo rabo.

10. Tečajnice se morajo brezpogojno ravnati po določilih, ki jih obsega Poslovnik in po navodilih voditeljice tečaja. Tečajnico, ki kljub ponovnim

opominom od strani voditeljice krši disciplino in s tem ovira potek tečaja, voditeljica izključi. Proti izključitvi se more tečajnica pritožiti na Slovensko krščansko žensko zvezo, ki o pritožbi končno veljavno odloči. Ako se izključitev odobri, kavicja zapade v prid tečaju.

11. Voditeljica z materinsko ljubeznijo in gospodinjsko skrbjo vodi tečaj. Razumno pregleda krajevne razmere in temu primerno uredi vse delo v tečaju v smislu Poslovnika in urnika. Pri morebitnih sporih se takoj obrne na Slovensko krščansko zvezo. Poroča tudi o udeležbi, poteku in uspehu tečaja. Točne račune o tečaju vodi voditeljica skupno s tečajnicami.

12. Slovenska krščanska ženska zveza ima pravico izvršiti nenapovedano revizijo tečaja.

13. Konec tečaja se priredi razstava vseh gospodinjskih izdelkov in skupni obed, h kateremu se povabijo vsi, ki so pripomogli, da se je tečaj vršil. Razstavljeni kuharski izdelki se na dan razstave v korist tečaja razprodajajo. V korist tečaja se more prirediti med tečajem ali ob sklepu tudi dramatična predstava ali druga prireditve.

Predavanja v marcu 1941

(S skioptičnimi slikami.)

1. 1. III. »Palčki pri vilah«, »Obuti maček«, Sal. zavod Rakovnik, predaval g. Štuhec, Sal.

2. 1. III. »Indija«, Deško vzgojevališče, Selo, Moste.

3. 1. III. »Kača in tobak«, Deško vzgojevališče, Selo, Moste.

4. 1. III. »Sv. pismo«, g. P. Metod Valjavec, Moste pri Ljubljani.

5. 5. III. »Quo vadis«, Ivan Voda, kaplan, Ljutomer.

6. 5. III. »Sedanja svetovna vojna«, Prosvetno društvo Mengeš, predaval g. ravnatelj Zor.

7. 6. III. »Turčija in njene sosed«, Prosvetno društvo Ribnica, predaval g. Košiček, ravnatelj.

8. 5. III. »Zgodovina sv. Petra — cerkve«, Prosvetno društvo sv. Peter, predaval g. msgr. Steska.

9. 5. III. »Zgodovina ljubljanske stolnice«, Prosvetno društvo sv. Peter, predaval g. msgr. Steska.

10. 5. III. »Izseljenci v Franciji«, Ljudska šola, Martinj vrh - Železniki, predaval g. Svele.

11. 4. III. »Kako se obvarujemo strupenih plinov«, Prosvetno društvo Trata.

12. 4. III. »Snegulčica«, »Nosek«, »Volk in sedem kozic«, Ljudska šola, Bežigrad, predaval g. P. Kalist.

13. 5. III. »Po Sredozemskem morju«, Sal. dom, Raduja, p. Boštanj.

14. 5. III. »Od Žingarice do Bohinja«, Prosvetno društvo Tržič, predaval prof. Janko Mlakar.

15. 5. III. »Trpljenje naših fantov in mož med svetovno vojno«, Fantovski odsek Kozarje.

16. 5. III. »Zgodovina slovenskega naroda«, Slovenska dijaška zveza, Sp. Šiška, predaval Peterlin Jože.

17. 5. III. »Janezek in Metka«, predavala Lojzka Lombar, prof., Kranj.

18. 5. III. »Sedanja svetovna vojna«, Prosvetno društvo Vodice nad Ljubljano, predaval g. ravnatelj Zor.

19. 5. III. »Sv. pismo, novi zakon«, Stolni Marijin vrtec, Ljubljana, predaval G. Pintar.

20. 5. III. »Hrabri krojaček«, Stolni Marijin vrtec, Ljubljana, G. Pintar.

21. 5. III. »Oče naš«, Stolni Marijin vrtec, Ljubljana, G. Pintar.

22. 5. III. »Ave Marija«, Stolni Marijin vrtec, Ljubljana, G. Pintar.

23. 5. III. »Rožni venec«, Stolni Marijin vrtec, Ljubljana, G. Pintar.

24. 7. III. »Ob Jadranski obali«, Zavod sv. Stanislava, Št. Vid nad Lj.

25. 7. III. »Zoološki vrt«, Slovenska dijaška zveza, Ljubljana, drž. realna gimnazija.

26. 7. III. »Hrabri krojaček«, Slovenska dijaška zveza, II. drž. realna gimnazija, Ljubljana.

27. 7. III. »Obuti maček«, Slovenska dijaška zveza, II. drž. realna gimnazija, Ljubljana.

28. 7. III. »Finžgar«, Prosvetno društvo Kamnik, predaval g. dr. Žvokelj.

29. 8. III. »Rusija«, Prosvetno društvo Tržič, predaval g. Avsenč, industriallec, Ljubljana.

30. 8. III. »Narod naš dokazuje hrani«, Dijaški krožek, učiteljske, predaval g. ravnatelj Zor.

31. 8. III. »Gulliverjevo potovanje«, Meščanska šola, Zagorje ob Savi.

32. 8. III. »Atene«, Meščanska šola, Zagorje ob Savi.

33. 8. III. »Sv. pismo II«, p. Metod Valjavec, Sp. Šiška.

34. 8. III. »Križev pot«, p. Metod Valjavec, Sp. Šiška.

35. 10. III. »Od Žingarice do Bohinja«, Prosvetno društvo Loke pri Zidanem mostu, predaval g. Mlakar.

36. 10. III. »Od Žingarice v Bohinj«, Prosvetno društvo Sp. Šiška, predaval prof. Mlakar.

37. 10. III. »Kristusovo trpljenje v umetnosti«, Franciškiški samostan, Ljubljana, p. Tarzicij.

38. 11. III. »Narodna pesem«, Prosvetno društvo Trnovo, predaval gosp. Puš Ludvik.

39. 11. III. »Slovenska zemlja«, Bežigrad, ljudska šola, p. Tarzicij.

40. 11. III. »Slovenci na jugu naše države«, Fantovski odsek Sv. Peter, predaval g. Škrbe.

41. 11. III. »Dr. Krek«, Čitalnica prosvetnega društva Št. Vid nad Ljubljano, predaval dr. Brumen, profesor.

42. 12. III. »Mala Terezika od Deteta Jezusa«, Župni urad Gor. Duple, predaval g. župnik Hafner.

43. 12. III. »Preganjanje Kristjanov v Mehiki«, Prosvetno društvo Šoštanj.

44. 12. III. »Romanje v Rim«, Križarji, Ljubljana, p. Tarzicij.

45. 15. III. »Srce Jezusovo«, Ženski odsek, Sv. Peter.

46. 10. III. »Sv. Ema«, Ženski odsek, Sv. Peter, predaval g. ravnatelj Zor.

47. 12. III. »Pasijonske igre v Oberamergau«, Prosvetno društvo Sv. Peter, predaval g. ravnatelj Zor.

48. 15. III. »Lega Slovenije in njen pomen za Evropo«, Župni urad, Govedjari otok, Mljet.

49. 15. III. »Turčija in njene sosedice«, Prosvetno društvo Cerklje, predaval g. Košiček, ravnatelj.

50. III. »Turčija in njene sosedice«, Prosvetno društvo Škofja Loka, predaval g. Košiček.

51. 14. III. »Sv. Jožef«, p. Valjavec, Sp. Šiška.

52. 14. III. »Smešni turist«, p. Metod Valjavec, Sp. Šiška.

53. 14. III. »Palestina«, Prosvetno društvo Sv. Jakob, pred. g. dr. Snoj.

54. 15. III. »Kristusovo trpljenje«, Prosvetno društvo Trata nad Škofjo Loko, predaval g. župnik Šavli.

55. 14. III. »Palestina«, Poselska zveza, Ljubljana, predaval g. dr. Snoj.
56. 16. III. »Mont Blanc«, Prosvetno društvo Brežice, predaval g. Oskar Tominec.
57. 16. III. »Sv. Cecilija«, Voda Iv., kaplan, Ljutomer.
58. 16. III. »Sedanja svetovna vojna«, Prosvetno društvo Hrastje pri Kranju, predaval g. ravnatelj Zor.
59. 17. III. »Pasijonske igre v Oberamergau«, Gluhonemnica, Ljubljana, Zaloška cesta.
60. 17. III. »Rim«, Zavod sv. Stanislava, Št. Vid nad Ljubljano, predaval g. Moder Anton.
61. 17. III. »Od Žingarice v Bohinj«, Prosvetno društvo Moste, predaval g. Mlakar, profesor.
62. 17. III. »Od Žingarice v Bohinj«, Prosvetno društvo Litija, predaval g. Janko Mlakar, profesor.
63. 17. III. »Od Žingarice v Bohinj«, Prosvetno društvo Kočevje, predaval g. Mlakar, profesor.
64. 19. III. »Sedanja svetovna vojna«, Prosvetno društvo Pirniče, predaval g. ravnatelj Zor.
65. 19. III. »Vera«, Prosvetno društvo Šmihel pri Novem mestu, predaval g. Bergant, župnik.
66. 19. III. »Oče naš«, Prosvetno društvo Šmihel pri Novem mestu, predaval g. Bergant, župnik.
67. 19. III. »Rožni venec«, Prosvetno društvo Šmihel pri Novem mestu, predaval g. Bergant.
68. 19. III. »Od Žingarice v Bohinj«, Prosvetno društvo Šmihel pri Novem mestu.
69. 21. III. »Kristusovo trpljenje v umetnosti«, Dijaška kongr. Zg. Danica, predaval g. Matko, profesor.
70. 22. III. »Pasijonske igre v Oberamergau«, Prosvetno društvo Rateče-Planica, predaval Cuderman Kristijan, župnik.
71. 22. III. »Palestina«, Prosvetno društvo Rateče-Planica, predaval Cuderman Kristijan, župnik.
72. 22. III. »Marijino življenje«, g. Prelog, kaplan, Hrastnik.
73. 22. III. »Volk in sedem kozic«, g. Prelog, kaplan, Hrastnik.
74. 22. III. »Rdeča kapica«, g. Pauliček, učitelj, Zagorje ob Savi.
75. 22. III. »Vinko, počasi«, g. Pauliček, učitelj, Zagorje ob Savi.
76. 22. III. »Mali pedenjček«, g. Pauliček, učitelj, Zagorje ob Savi.
77. 23. III. »Sedanja svetovna vojna«, Prosvetno društvo Naklo, predaval g. ravnatelj Zor.
78. 24. III. »Sedanja svetovna vojna«, Prosvetno društvo Podbrezje, predaval g. ravnatelj Zor.
79. 24. III. »Marijine slike«, Prosvetno društvo Črnuče, predaval g. dr. Snoj.
80. 24. III. »Palestina«, Prosvetno društvo Črnuče, predaval g. dr. Snoj.
81. 26. III. »Zgodovina Mohorjeve družbe«, Slovenska dijaška zveza, učiteljsiše.
82. 26. III. »Slovenska šegavost«, Slovenska dijaška zveza, Kranj, predavala Lombar Lojzka.
83. 26. III. »Slovenska hiša«, Slovenska dijaška zveza, Kranj, predaval g. Čop.
84. 26. III. »Zvezde žarijoc«, Prosvetno društvo Litija, predaval g. profesor Šušteršič.
85. 27. III. »Sedanja svetovna vojna v besedi in sliki«, Prosvetno društvo Slovenj Gradec, predaval g. ravn. Zor.
86. 28. III. »Egipt«, II. drž. Poljanska gimnazija, Ljubljana, predaval g. profesor Čadež.
87. 29. III. »Kristusovo trpljenje«, g. Prelog Ludvik, kaplan, Hrastnik.
88. 29. III. »Don Kichote«, predaval g. Prelog Ludvik, kaplan, Hrastnik.
89. 29. III. »Človek v prazgodovini«, predaval g. dr. Ložar.
90. 29. III. »Palčki pri vilah«, predaval g. p. Metod Valjavec, katehet, Ljubljana.
91. 29. III. »Alkoholizem«, Drž. meščanska šola, Zagorje ob Savi.
92. 29. III. »Zlata letca«, Drž. meščanska šola, Zagorje ob Savi.
93. 29. III. »Carjevič Ivan«, Drž. meščanska šola, Zagorje ob Savi.
94. 29. III. »Repoštev«, Drž. meščanska šola, Zagorje ob Savi.

Plačana naročnina

v mesecih januarju, februarju in marcu 1941

Ljubljana-okolica:

Kat. prosvetno društvo Dravljje.
Kat. prosvetno društvo Sv. Jakob ob Savi.
Blaž Potočnikova čitalnica Št. Vid nad Ljubljano.
Prosvetno društvo Šmartno pod Šmar-no goro.

Cerknica:

Slov. kat. izobražev. društvo Bloke.

Kamnik:

Kat. prosvetno društvo Sv. Trojica.
Prosvetno društvo Motnik.
Prosvetno društvo Podgorje.
Kat. prosvetno društvo Sela.
Kat. prosvetno društvo Špitalič.
Prosvetno društvo Tunjice.

Kranj:

Prosvetno društvo Duplje.
Kat. prosvetno društvo Goriče.
Prosvetno društvo Hrastje.
Kat. prosvetno društvo Jezersko.
Prosvetno društvo Kovor.
Prosvetno društvo Naklo.
Kat. prosv. društvo »Kreka«, Olševak.
Kat. prosvetno društvo Podbrezje.
Kat. prosvetno društvo Preddvor.
Kat. prosvetno društvo Predošje.
Slov. kat. izobražev. društvo Trboje.
Prosvetno društvo Velesovo.

Leskovec:

Kat. prosvetno društvo Cerklje.

Litija:

Kat. prosvetno društvo Dole.
Prosvetno društvo Sv. Križ.

Moravče:

Kat. prosvetno društvo Brdo.

Novo mesto:

Prosvetno društvo Novo mesto.
Slov. kat. izobraž. društvo Soteska.
Kat. prosvetno društvo Št. Peter.
Prosvetno društvo Št. Jernej na Dol.
Kat. prosvetno društvo Šmihel.

Radovljica:

Kat. prosvetno društvo Brezje.
Kat. prosvetno društvo Kranjska gora.
Kat. prosvetno društvo Ovišje.
Slov. kat. izobraževalno društvo Ra-teče-Planica.

Ribnica:

Prosvetno društvo Dobrepolje.
Kat. prosvetno društvo Sv. Gregor.
Kat. prosvetno društvo Nova Štifta.

Semič:

Prosvetno društvo Radovica.

Škofja Loka:

Kat. prosvetno društvo Sv. Lenart.

Poljane:

Kat. prosvetno društvo Poljane.
Kat. prosvetno društvo Nova Oselica.
Prosvetno društvo Trata.
Prosvetno društvo Trebija.
Kat. prosvetno društvo Žiri.

Šmarje:

Kat. prosvetno društvo Kopanj.
Prosv. in podp. društvo Višnja gora.

Vrhnik:

Kat. prosvetno društvo Bevke.
Kat. prosvetno društvo Dol, Logatec.
Kat. prosvetno društvo Rakitna.
Prosvetno društvo Rovte.
Kat. društvo rokodelskih pomočnikov Vrhnika.

Žužemberk:

Prosvetno društvo Dobrničje.

Vseбина: Dušni pastir in katoliška društva. — Proslava desetletnice kato-liškega društva v Beogradu. — Knjižnica. — Socialna šola v Kranju. — Dru-štveni obzornik. — S. K. Ženska zveza. — Predavanja v marcu 1941. — Pla-čana naročnina.

PROSVETNI ODER

APRIL

1941

Vzgojni pomen igranja

Že v prvi številki »Prosvetnega odra« smo poudarili, kakšne odločilne važnosti je igranje za izobraževanje zlasti na podeželju. V novejšem času je res časopisje našlo pot že v zadnjo vasico in tudi radio se lepo uveljavlja, toda kljub temu ima igranje še velik pomen, saj je še zmeraj skoraj edina pot za množično vzgojo in izobraževanje.

Kot katoliška prosvetna društva in njihovi člani moramo še posebno paziti, da bo naša vzgoja enotna po načelih in smernicah, ki so nam svete. Ker je torej igranje tako odločilne važnosti za vso vas in župnijo, moramo že pri sestavi igrskega sporeda in pri izbiri iger budno paziti, da se nam ne bo vtihotapila nobena igra, ki bi naša načela postavljala na laž in rušila vse tisto, kar smo dotlej s prosvetnim delovanjem zgradili. V »Prosvetnem odru« smo že ponovno opozarjali na pazljivo izbiro iger in bomo tudi poslej vestno ocenjevali vse igre še prav posebno s tega zrišča.

Da bomo pri sestavi društvenega igrskega sporeda še bolj skrbni, si oglejmo še malo podrobneje vzgojno vrednost igranja. Že takoj na prvi pogled uvidimo, da moramo ta pomen ocenjevati z dveh strani. Najprej, kakšno vrednost ima igranje za vzgojo igralca samega, potem pa moramo preценiti pomen igranja za občinstvo, ki se igre udeleži.

Igra vzgaja igralca

Začnimo kar v začetku. Pri prvih svojih nastopih je vsak igralec navadno še hudo prepuščen negotovosti, razburjenju in zadregi, ker ni vajen nastopati pred toliko ljudmi. Ščasoma pa si prisvoji neko mirnost in uglajenost pri svojem nastopanju, lahko pogleda v dvorano po ljudeh, kot pravimo, in ga ta pogled ne zmede. To je prva korist igranja. Druga, ki je z njo neposredno v zvezi, je ta, da se igralec pod vodstvom spretnega in razgledanega igrskega vodje priuči spretnega kretanja in vedenja, ki mu ga nalagajo najraznovrstnejše vloge. Mora se poskusiti zamisliti v vlogo mestnega človeka, obrtnika, delavca, duhovnika, vojaka, kmeta. Mora znati izrabiti vse sile svojega bistrega opazovanja tudi pri sebi ter ponoviti vse tisto, kar je že kdaj pri kom videl. Ni dvoma, da mu nekaj takega go-

vorjenja in vedenja ostane tudi izven vloge v vsakdanjem življenju.

Naslednja korist, ki jo ima igralec od igranja, je ta, da si razširi svoje duševno obsebnje, ko spozna ne samo leposlovna dela raznih pisateljev in dramatikov, ampak tudi različne usode, ki se prepletajo v njih. Vidi, kakšne nadloge mučijo tega in onega, spozna tuje in domače navade, odkrije, da so v bistvu iste težave povsod, tudi na tujem, pa čeprav je od daleč že sosedova hruška lepša od domače. Tako spoznanja nudijo igralcu oporo tudi pri vsakdanjih doživljajih in dogodkih, ki jih zna potem mirno urediti in premisliti ter ugotoviti njihovo dejansko ozadje in važnost.

Toda še vse več dobi igralec od igranja. Pri podrobnem in temeljitem študiranju svoje vloge mora razmisliti vse polno potez v značaju svoje osebe, preudariti mora miselni potek razgovorov in notranjo povezanost dogodkov, pri čemer se ne nauči samo logične misli in bistro raziskave duševnosti, ampak se mora mimogrede tudi odločiti v kritični presoji značaja za svojega junaka ali proti njemu. V prvem primeru ga značaj potegne za seboj, da se pri igranju vživi v svojo vlogo in podoživlja vse dogodke in občutja, v drugem primeru pa tpi sam in obenem verjetno tudi njegova igra. Najvažnejše pa je to, da mora biti vloga res dobro premišljena in preštudirana. Le tako bo igralec mogel uživati ob njej ter se poglobljati vanjo. Če pa je vloga na hitro vržena na papir, brez notranje globine in miselne izbrušenosti, bo tudi igralec imel od igranja vse prej kot užitek in korist.

Vidimo torej, da igralec od igranja ne dobi samo zunanjih koristi, kot so miren nastop, izglaženost vedenja, sposobnost posnemanja in igranja, dober spomin, ko se mora naučiti dolge pogovore na pamet, ampak tudi notranjo korist, ki se odkriva zlasti pri podrobnejšem študiranju značaja. Prav to študiranje pa pušča dobre ali slabe posledice tudi v igralčevem značaju, ko mimogrede privzame marsikatero potezo iz preštudiranega značaja.

Igra vzgaja gledalca

Videli smo vso dolgo pot, ki bi jo moral vsak igralec prehoditi od trenutka,

ko dobi neko vlogo, in do časa, ko v tej vlogi nastopi pred ljudmi. Čutimo, da bi moral vsak igravec svojo vlogo do kraja premožgati in prežvečiti, da bi jo moral sprejeti vase in do dna razumeti, da jo bo mogel posredovati gledalstvu res s tisto silo, ki bo zmogla pažnjo občinstva prikleniti nase ne samo zaradi napetih dogodkov, po katerih navadno le preredi hlastamo, ampak tudi zaradi miselnega bogastva in duševne globine, ki naj s svojo zdravo tendenco prekvasi gledalstvo in usmeri po svoje.

Zdi se mi potrebno, da omenim dve vrsti iger, pri katerih je kaj različen način podajanja osnovne misli. Nekatere igre imajo namreč tako očitno tendenco, da vsakogar kar v oči bode in dreza v nos. Pri taki igri bo pač treba prehudo tendenco ost rajši malo prikriti, da bo sprejemljivejša in gledalstvu manj vsiljiva, prijetna. Pri drugih igrah pa je spet tendenca tako rahlo in šibko nakazana, da morajo prav naši igrski vodje

po deželi sami poskrbeti, da bo igra med njimi imela tisto korist, ki je za vzgojo ljudi potrebna; tendenca naj sicer ne bo kramarsko kričevo razstavljena, tudi naj ne bo s pridigarsko avtoriteto zagrožena; kar mimogrede naj se ukrade v duše tista misel, zaradi katere smo igro uprizorili. Tako bo seme rodilo svoj sad in naše prizadevanje in trud ne bosta zaman.

Da pa bodo ljudje pri igri postali res boljši, da se bo njihova duševnost obogatila ne samo s poznanjem nove igrske snovi, ampak tudi z njeno duhovno globino, moramo že pri izbiri iger paziti na to, da bomo odločno odklanjali vsako igro, ki bi vlekla samo zaradi svoje napete zgodbe, pri tem pa razkazovala svojo miselnost revščino. Ker se zavedamo, da smo katoliški prosvetni delavci, moramo tudi poskrbeti, da bomo s svojim igranjem res vzgojno vplivali na ljudi, ki se nam zaupajo in odpirajo duše na stežaj.

Razdelitev vlog

Za dober uspeh igre je ena izmed najvažnejših nalog igrskega vodje ta, da zna pravilno presoditi, komu naj da to in ono vlogo. Če kje, potem velja tukaj pregovor: Ni vsak za vse! Koliko je namreč domišljavih igralcev po naših prosvetnih društvih, ki si lastijo popolno vsezanje. Bog varuj, da bi jim igrski vodja odklonil igranje v tej ali oni igri, češ da je ne bi znali rešiti. Joj, to bi bil ogenj v strehi! Vsak igrski vodja pa ima že prebriske skušnje z nevoljo in užaljenostjo igralcev, zato ne bomo popisovali njegovih zadreg in težav, pač pa bi radi dali našim igralcem nekaj navodil, kako morajo igorskemu vodji pri razdeljevanju vlog pomagati in graditi, ne pa mu spodmikati tal in nagajati.

V glavnem poznamo dve vrsti igralcev: tiste, ki si laste popolno zmogljivost za vsako vlogo, in tiste, ki zahtevajo zase le prijetno ali glavne vloge. Obojim pogledimo malo natančneje v oči.

Igravec, ki si domišljaš, da vse znaš, vse veš in da si za vse sposoben, spreglej, da bo prenekatera igra prav zaradi tvoje tmaste vsiljivosti slabo uspela ali da mogoče celo ne bo uspela. Prepusti igorskemu vodji odločitev, kajti on si je že ustvaril popolno podobo predstave, v kateri bi tvoja igra ne bila skladen del celote. Mogoče imaš že ustaljeno »maniro«, mogoče je tvoj glas previsok, mogoče prešibko postavo, kar bi vse motilo gledalca, ki bi videl realistični igri preveč za kulise. Odpovej se torej časti in užitku, ki bi ju morebiti s to vlogo imel, žrtvuj se za skupnost in vedi, da bo tudi to svojstven tih užitek, ko boš iz dvorane

gledal uspelo predstavo in se na tihem zavedal, da si tudi sam s svojim razumevanjem pripomogel k uspehu. Res bo v začetku kaj težko premagati svoje želje, toda sčasoma ti bo tudi ta sladka zavest samopremaganja v veliko zadovoljenje, obenem pa boš dokazal, da si vreden in uvideven člen občestva.

Pa tudi ti, ki si domišljaš, da je tvoje telo kot nalašč ustvarjeno za mladostne in zaljubljene vloge, da občinstvo kar ne bi moglo pogrešati tvojega zapeljivega in prijetnega glasu, da bi bila igra brez tebe prazna in pusta, spreglej in usmili se ubogega igrskega vodje, ki ga s svojim teroriziranjem spravljáš v neznanške težave. Ukloni se rad in brez prerekanja njegovi odločitvi, ko ti dodeli manjšo vlogo. Prepusti kdaj pa kdaj tudi tovarišu, prijatelju, naj se poskusi v glavni vlogi. Spoznaj, da je vse to le igra, s katero vzgajamo in izobražujemo ljudi. Nič važnejši in pomembnejši ne bo po končani predstavi med ljudmi glavni igralec kot zadnji pomočnik in statist, ki se je le za trenutek nemo prikazal na odru. Vsi boste spet ljudje ko poprej, nekateri dobri, drugi manj. Igra vam ne bo reševala časti v vsakdanjem življenju! In ti, draga igralka, ki te je strah in sram, prevzeti vlogo matere in starejše žene, ki si lastiš izključno le mladostne vloge zaljubljenih deklet, sprevidi, da v vsakdanjem življenju ne boš zato nič manj spoštovana, če boš kdaj zavezala ruto pod brado in se sključila v dve gube, tvoja mladost s tem ne bo prav nič izgubila, ti pa boš le imela prijetno zavest, da si stvari pripomogla z morebitno svojo žrtvijo.

Igrali bomo

Janko Mlakar, Roksana. Čudežna igra v petih slikah. Rokopisna zbirka PZ v Ljubljani.

Izbira iger za samo ženske ali samo moške vloge je zelo pičla. Zato se jim tudi ne smemo bližati s prestrogim merilom. Večinoma so bile take igre napisane iz potrebe, brez kakih pisateljskih ambicij. Roksana je izmed najboljših te vrste.

Zgodba je zelo preprosta, a zato nič manj ganljiva. Sirote Roksano sovražijo vsi: stara mati, sestrična, profesorica. Roksana mati je bila cirkuška plesalka — sramota vsej družini. Profesorica Vida se je bila hotela poročiti z Roksaninim očetom — odtod sovraštvo do Roksane. Roksana se dolgo zatajuje, dokler ne izbruhne vsega gneva. Pošljejo jo v zavod. Tu se Roksana med dekletih razživi. Na dan, ko bi morala biti sprejeta v kongregacijo, zboli. Uide s postelje k Marijinemu kipu, kjer hoče Mariji pokazati edino, kar zna: zaplesati. Žblede se ji in umre. Marija pa iztegne roko nad njo v blagoslov.

Znani motiv Marijinega glumača je tu srečno prenesen v dekliški svet. Veliko naivnega smeha in pristrčnosti je v tej predelavi. Komu bo morebiti izvalila solze, komu se bo spet zdela prazna. Res je, dramske rasti nima, niti globine. Navzlic temu bo kot lahka vzpodbudna stvarca služila svojemu namenu. Primer-

na je dekletom Roksaninim det, zlasti za zavodne odre. — Igra se dogaja pri stari materi, v šoli, v samostanski spalnici in na samostanskem vrtu. Za šolo so seveda potrebne klopi in tabla, spalnica pa se da nakazati z belo zaveso, za katero stoji postelje.

Ne bomo igrali

Matajev Matija. Burka v treh dejanjih (4 slikah) po veseli noveli Rada Mur-niška, Za oder priredil in z režijskimi opazkami opremil Milan Skrbinešek.

Zabavnejšo burko, kot je ta, bi bilo težko najti. Tudi jezikovno zasluži pohvalo. Za oder bi jo malokdo tako spretno prikrojil. Vendar jo našim odrom odsvetujemo. Zakaj?

Zgodba je naslednja: Kmečka neroda Matajev Matija se ženi pri brhki Anki, ki ima seveda izbranega drugače postavnega fanta. Prime ga, da bi jo mahnil na obisk k sestri in Ljubljano in tam nakupil kaj odpustkov za Anko. V Ljubljani se vede robato in rokomavharsko; edino, kar stori dobrega, je to, da odžene svaku neljubega snubca. Ko se vrne domov, zve, da se je Anka že odločila za drugega, pa se oženi z Mico.

Kmeta bi danes hoteli videti na odru drugačnega. Posebno podeželskim odrom ne pristoji briti norce iz kmečkih ljudi. Zalostno je, da se še danes kmečko občinstvo naslaja ob burkah, kot je ta ali pa slavna Kmet in fotograf.

Režiserski in maskerski tečaj

V vseh letih, kar prireja Prosvetna zveza režiserske tečaje, se pojavlja želja, naj bi se kdaj v počitniški dobi pripravil daljši tečaj, ki bi trajal en teden ali štirinajst dni. Udeleženci so namreč dobro čutili potrebo, da bi vse to, kar so v kratki dobi komaj v zasnutku obravnali, malo podrobneje razmislili ter porojeni ideji dognali pravo, vsem razumljivo obliko — pri skupnem delu na praktičnih primerih. Po zgorečenih teoretičnih predavanjih, ki so jih na takih tečajih slišali, so si v mislih ustvarili neko podobo o namenih in načinih našega igranja, videli so visoko postavljene cilje, se ogreli zanje, in ko so bili tako pripravljani, v koristnem razgovoru izmenjati svoje misli, je bilo tečaja konec. Tako se je zgodilo, da je prenakatera misel obvisela v zraku, površno in na hitro dojeta je bila prav tako hitro pozabljena, in celo osnovni pojmi so večkrat ostali blede predstava, mesto da bi vsem prešli v meso in kri. Pri igranju kot pri vsaki umetnosti pa je že tako, da ni dovolj samo razumsko spoznanje, vsa človekova notranjost mora ubrano zavneti.

Zveza ljudskih odrov v Ljubljani, ki ji je poverjena skrb za odre v ljubljanski Prosvetni zvezi včlanjenih društev, je to splošno željo razumela ter razpisala režiserski in maskerski tečaj, ki se bo vršil v Ljubljani od 9. do 17. avgusta 1941. Tečaj prireja v soglasju in s podporo Prosvetnih zvez v Ljubljani in Mariboru. Zato je ta tečaj tudi namenjen udeležencem iz vse Slovenije. 9. avgusta popoldne bodo prišli tečajniki v Ljubljano. Zvečer tega dne bodo že začeli s praktičnim delom, v nedeljo zjutraj pa se bodo pričela predavanja. Tečaj bo končan v nedeljo 17. avgusta popoldne, da se bodo udeleženci popoldne že lahko odpeljali domov.

Koga pričakujemo na ta tečaj? Vse tiste predvsem, ki se trudijo z večkrat ne-hvaležnim pa vendar lepim in pomembnim delom na odrih naših društev. Veselimo se, da se bomo mogli pogovoriti z gospodi duhovniki, ki so v društvu prijeli tudi za to delo, veseli bomo g. učiteljev, akademikov in dijakov, zlasti pa pričakujemo vseh delavk in delavcev, ki so zrastle v svojem društvu, mu požrtvovalno in neomejeno posvetili svoje mo-

či in predstavljajo tisti temelj odrskega dela, ki ni odvisen od več ali manj slučajnega bivanja v enem kraju. Ljudje, ki stalno igrajo ali vodijo igranje na posameznih odrih, mu bodo vtisnili najbolj svojski pečat. Ker pričakujemo vseh teh udeležencev, smo postavili čas tečaja v velike počitnice. Mislili pa smo tudi na vse one, ki so sicer poleti navezani na delo, saj je to čas med žetvijo in otavo, ko se tudi še ne pričinja obiranje hmelja. Razen tega bodo izgubili le pet delovnih dni. Zato upamo, da bo vsako delavno prosvetno društvo poslalo na tečaj vsaj enega svojega člana in mu tudi pomagalo kriti stroške. Vemo pa, da ne bodo redka društva, ki bodo poslala tudi po več zastopnikov.

Namen tečaja je deloma pojasnjen že v uvodnih besedah. Posredovati hoče predvsem nujno potrebno strokovno znanje v velikih in malih odrskih rečeh, ki ga pri uprizoritvah tolikokrat neprijetno pogrešamo. Na pravo mesto hoče postaviti režiserja in mu pokazati važnost in način njegovega dela. Opažamo namreč, da se še marsikje ne zavedajo dalekosežnosti režiserjevega dela, ki mora iz sto malenkosti sestaviti zaokroženo odrsko celoto, ne pa da je vsak igralec svoj režiser. Pa tudi pri vseh društvih, kjer režiser že vrši svojo nalogo, bo s svojim delom lepše uspel, če bo svoje znanje in izkustvo obogatil s sodelovanjem pri tem tečaju. Poglobljanje znanja v režiji se bo vršilo na teoretičen in praktičen način, tako da bomo vedno na posameznem primeru skušali ponazoriti v predavanju izraženo misel. Spoznali se bomo z režiranjem iger vseh vrst. Zlasti pa bo za udeležence koristno sodelovanje pri pripravah za javno uprizoritev Velikega odra sveta, ki ga je napisal španski dramatik Calderon de la Barca in ki predstavlja eno najlepših dramatskih pesnitev svetovne literature. Največ časa bo seveda odmerjenega obravnavanju splošnega dela režije in maskiranju. Vodstvo tega dela je prevzel g. ing. Ivan Pengov, česar bodo gotovo vsi udeleženci veselji, saj ga poznajo še s prejšnjih tečajev in po njegovem delu pri bivšem ljubljanskem Ljudskem odru. Iz poglavja o režiji bodo predavanja o ureditvi pozorišča, kostimiranja in odrski tehniki. Za vsakega igralca bodo prevažna predavanja o pravilni slovenski odrski izgovarjavi in o načinu študija vloge. Splošnega pomena bodo razglabljanja o sestavi igrskih sporedov in organizaciji prirediteljev. Kakor je naš tečaj v prvi vrsti namenjen strokovni izobrazbi, ne bo pozabil podčrtati osnovnih zdravih virov, ki mora iz njih potekati vsako in tudi naše odrsko delovanje.

Glede na to, da doslej pri nas še ni bilo tečaja, ki bi s tako temeljitostjo reševal vsa vprašanja, ki zadevajo naše odre, je skoro odveč poudarjati njegovo važnost. Naglasiti pa je treba, da ni mo-

goče računati, da bi se mogel tečaj v dolednem času ponoviti. Razen tega se običajni enodnevni tečaji v prihodnji sezoni ne bodo vršili. Seveda bodo s tem tečajem zvezani večji stroški. Glede na koristi, ki jih bo tečaj prinesel, se bo tudi ta večja žrtev splačala. Storili smo vse, da znižamo stroške na najmanjšo mero. Tako bo znašala tečajnina, ki obsega upravni prispevek, prispevek za nabavo potrebnih tekstov ter za prenočišče 60 din, kdor bo sam skrbel za prenočišče, bo plačal 40 Din. Ker se gospodarske razmere spreminjajo, stroškov za prehrano zoenkrat še ne moremo določiti. Vendar upamo, da celotni tečajni stroški ne bodo presegli 200 Din.

Prihodnji številki našega glasila bomo priložili prijavnice, s katerimi nam bodo prosvetna društva prijavljala udeležence. Posamezniki naj pri svojem društvu zahtevajo tako prijavnico, jo izpolnijo in vrnejo društvu, ki nam jo bo poslalo. Le v izjemnih primerih se prijavljajte direktno pri Zvezi. Opozarjamo vse, ki se za tečaj zanimajo, da moramo imeti zadostno število udeležencev že konec junija. Kot zadnji dan prijave velja torej 30. junij. Do tega časa je treba plačati tudi tečajnino in prenočnino, ker se sicer prijave ne bo upoštevala. Prispevek za hrano pa bo treba plačati do 31. VII.

Na ta tečaj želimo zbrati čim večje število požrtvovalnih odrskih delavcev iz vse Slovenije, da bomo skupno utrdili pota, po katerih nam je hoditi, če nam je kaj za rast naše odrske kulture v službi Boga in domovine. Zato vas vse prisrčno vabimo! Zveza ljudskih odrov.

Novе igre

Vladonov, Pričarani ženin. Komedija v treh dejanjih. Založil Vl. Novak, Brezje, Gorenjsko, 1941.

Pričujoča igra, povejmo naravnost, našim željam in potrebam ne ustreza. Ljudski odri potrebujejo umetniško in нравstveno dobrih iger. Z vidika нравnosti igri pač ni kaj očitati, a kot literarno delo nas ne zadovoljuje. Motiv zamenjave bi moral biti dosti močnejše, spretnejše in smiselnejše izpeljan, da bi utegnili učinkovati.

Amerikanca Kalina, bogatega ženina, pa zdravnika Skazo v vasi zamenjajo, tako da se gre Kalin ženit k snorici Cilki, doktor Skaza pa zdravit nevesto Urško. To pride mladim prav; nevesta Urška tako ni marala za Amerikanca, saj se je obljubila Tončku; Cilki in Kalinu pa se tudi vname ljubezen. Tako dobimo na koncu dva neobhodna para. Vse kar je drugega v igri, sicer morda vznbuja smeh, a več kot to ni. Kdor bi v Pričaranem ženinu iskal besednih lepot, bisrih dialogov, duhovitih zapletkov, bo odšel praznih rok. Za prosvetne odre je to premalo.